

Van elitepiet tot volksvogel

Kees Moeliker [conservator, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; moeliker@nmr.nl]

De kanarie is in het museum lang onderbelicht gebleven. De collectie bevatte welgeteld één opgezette huiskamerkanarie. Toen de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers (NBvV) ons in mei 2009 de suggestie deed voor een wisseltentoonstelling over de kanarie en wees op de lange geschiedenis van domesticatie, en daarbij benadrukte dat Rotterdam ooit de meeste kanarieverenigingen van het land telde, waren we snel genezen van onze terughoudendheid. De kanarie bleek een boeiende vogel. Besloten werd om een kanarie-expositie volgens het concept van 'De Grote Huismus Tentoonstelling' te maken: zowel natuur- als cultuurhistorische aspecten van de vogel belichten, met aandacht voor wetenschap. Dankzij de inhoudelijke inbreng van kanariekenner Henk van der Wal en een groot aantal particuliere bruikleengevers, werd de expositie gerealiseerd. Naturalis, het Zoölogisch Museum Amsterdam en twee Duitse collegamusea stelden hun volledige kanariebezit beschikbaar.

Elitepiet

Bij de voorbereiding bleek al gauw dat de kanarie misschien wel de populairste vogel is. Al sinds de Middeleeuwen omringt de mens zich met deze zangvogel, en in de loop van de tijd veranderde hij van elitepiet tot volksvogel. Talloos zijn de huiskamers waar de kanarie met zijn zang voor gezelligheid zorgt, en ook het kanariekweken kent nog steeds grote aantallen gepassioneerde liefhebbers. Maar waar komt deze vogel eigenlijk vandaan, hoe veranderden kwekers het oorspronkelijk olijfgroene verenkleed van *Serinus canaria* in het 'kanariegeel' van nu, en waarin schuilt het geheim van zijn ongelofelijke zangkwaliteiten? 'De Grote Kanarie Tentoonstelling'

▲ Kleurkanaries. (Kees Moeliker)

De enige huiskamerkanarie die het NMR rijk was. (Jaap van Leeuwen)

beantwoordt deze en andere vragen en toont de wilde kanarie en zijn nauwe verwanten, zang- kleur- en postuurkanaries, bastaardkanaries, de klassieke en moderne kanarieliteratuur, kanarieprenten, kooitjes (veel kooitjes), kanariebadjes, zangkastjes, broedkooien, zangzaadblikjes, pootringen en een soort orgel waarmee kanaries werden aangezet tot het fluiten van bekende wijsjes. In totaal zijn er 137 opgezette en/of gebalgde kanaries tentoongesteld, waaronder diverse kanarie-soorten uit Europa, Afrika en Azië.

Rode kanarie

Primeur op de tentoonstelling zijn de kanaries die bioloog Hans Duncker en vogelfokker Karl Reich in 1920-1930 gebruikten bij het eerste experiment met genetische manipulatie in de geschiedenis van de wetenschap: het (tevergeefs) kweken van een rode kanarie. Deze historische kanariebalgen zijn speciaal voor de tentoon-

stelling van het Übersee-Museum in Bremen geleend. Ze waren nooit eerder tentoongesteld.

Er zijn ook beroemde kanaries te zien, waaronder het onfortuinlijke exemplaar dat vorig jaar op mysterieuze wijze in Friesland werd onthoofd en de oudste opgezette Nederlandse kanarie (uit 1857). ◀

'De Grote Kanarie Tentoonstelling' duurt nog t/m 26 september 2010.

▲ Zangzaad- en mijtenpoederblikjes, circa 1950; collectie Chris van Hout. (Jaap van Leeuwen)